

Sygn. akt III AUa 1339/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maciej Piankowski
Sędziowie:	SSA Aleksandra Urban (spr.) SSO del. Monika Popielińska
Protokolant:	sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 25 stycznia 2016 r. w Gdańsku

sprawy R. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o wypłatę odsetek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

od wyroku Sądu Okręgowego we Włocławku IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 26 maja 2015 r., sygn. akt IV U 234/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w części w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu R. P. odsetki ustawowe od niewypłaconej części należnej emerytury obliczonej zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego we Włocławku IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 listopada 2013r. , sygn. akt IV U 813/13;

II. oddala apelację w pozostałej części.

SSO del. Monika Popielińska SSA Maciej Piankowski SSA Aleksandra Urban

Sygn. akt III AUa 1339/15

UZASADNIENIE

R. P. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 27 lutego 2015 r. o odmowie prawa do wypłaty odsetek od emerytury ustalonej decyzją pozwanego z dnia 28 stycznia 2015r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 26 maja 2015 r. Sąd Okręgowy we Włocławku IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał R. P. odsetki ustawowe od emerytury przeliczonej ponownie zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego we Włocławku z dnia 15 listopada 2013 r., przysługującej za okres od 15 lipca 2013 r. do 31 stycznia 2015 r. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd wskazał, że decyzją z dnia 1 września 2008 r. przyznano R. P. prawo do emerytury, której wypłata została zawieszona z uwagi na kontynuację zatrudnienia. Od dnia 1 stycznia 2009 r., tj. po rozwiązaniu przez wnioskodawcę stosunku pracy podjęto wypłatę świadczenia.

W dniu 15 lipca 2013 r. R. P. złożył wniosek o przeliczenie świadczenia według nowych zasad, który decyzją pozwanego z dnia 21 sierpnia 2013 r. został załatwiony odmownie.

Na skutek odwołania ubezpieczonego Sąd Okręgowy we Włocławku wyrokiem z dnia 15 listopada 2013 r. zmienił powyższą decyzję i zobowiązał organ rentowy do wyliczenia jego emerytury zgodnie z art. 26 w zw. z art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS począwszy od 15 lipca 2013 r.

Apelacja Zakład Ubezpieczeń Społecznych od powyższego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 13 listopada 2014 r.

Akta sprawy zostały zwrócone organowi rentowemu wraz z prawomocnym wyrokiem w dniu 17 grudnia 2014 r. i w dniu 28 stycznia 2015 r. pozwany wydał decyzję o ponownym ustaleniu wysokości świadczenia zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego we Włocławku z dnia 15 listopada 2013 r. oraz rozliczył świadczenie za okres od 15 lipca 2013 r. do 28 lutego 2015 r.

W dniu 9 lutego 2015 r. ubezpieczonemu wypłacono wyrównanie świadczenia za okres od 15 lipca 2013 r. do 31 stycznia 2015 r. oraz bieżące świadczenie za miesiąc luty 2015 r.

W dniu 16 lutego 2015 r. ubezpieczony wniósł o przyznanie odsetek od wypłaconego z opóźnieniem, przeliczonego wg nowych zasad, świadczenia.

Wniosek ubezpieczonego, zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją, został załatwiony odmownie.

Spór w analizowanej sprawie koncentrował się na kwestiach prawnych związanych z ewentualnym obowiązkiem wypłaty odsetek przez organ rentowy.

Rozważając trafność żądania wnioskodawcy, Sąd podniósł, iż w sprawie zastosowanie znajduje art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121), § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie (...) (Dz. U. z 1999 r., Nr 12, poz. 104), oraz art. 118 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748). Mając na uwadze treść wskazanych przepisów, w pierwszej kolejności Sąd Okręgowy we Włocławku zbadał kwestię odpowiedzialności pozwanego za brak ustalenia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie dotyczącej wniosku ubezpieczonego o przeliczenie świadczenia z dnia 15 lipca 2013 r. Powyższe zagadnienie prawne ma znaczenie prejudycjalne dla orzeczenia w przedmiocie dalszego roszczenia ubezpieczonego o zapłatę odsetek za zwłokę w wypłacie świadczenia w wyższej wysokości. Należy bowiem stwierdzić, że w orzeczeniu z dnia 15 listopada 2013 r. orzekając o zmianie decyzji z dnia 21 sierpnia 2013 r. Sąd Okręgowy we Włocławku nie orzekł o odpowiedzialności organu rentowego. Nie oznacza to jednak zamknięcia ubezpieczonemu drogi do ubiegania się o ewentualne odsetki od świadczenia wypłaconego z opóźnieniem. W takim przypadku w kolejnym procesie sądowym - tym, w ramach którego ubezpieczony domaga się wypłaty odsetek od przyznanego z opóźnieniem świadczenia, dopuszczalne, a wręcz konieczne jest prowadzenie postępowania dowodowego na okoliczność odpowiedzialności organu rentowego.

Tożsame stanowisko zajął Sąd Najwyższy, wskazując w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 kwietnia 2004 r. (III UA 1/04, OSNP 2004 nr 23, poz. 406), że jeśli organ rentowy nie wyda decyzji pozytywnej w sprawie ustalenia prawa do świadczenia lub nie wypłaci tego świadczenia w terminie 30-dniowym od daty faktycznego wyjaśnienia

ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania przez organ rentowy decyzji, a następnie - w wyniku przeprowadzonego postępowania odwoławczego - okaże się, iż w tej dacie zostały już faktycznie wyjaśnione wszystkie okoliczności niezbędne dla wydania takiej decyzji, to wówczas organ rentowy obowiązany jest do wypłaty także stosownych odsetek od tego świadczenia. Istotne jest przy tym również to, że do wyłączenia obowiązku wypłaty odsetek nie jest wystarczające wykazanie, że ZUS nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia.

W realiach niniejszej sprawy Sąd Okręgowy stwierdził, że pozwany ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie ponownego ustalenia wysokości należnego ubezpieczonemu świadczenia według nowych zasad, po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Powyższą konstatację oparto na analizie wyroku Sądu Okręgowego we Włocławku w sprawie IV U 813/13 oraz wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w sprawie III AUa 303/14 wraz z ich uzasadnieniami. Wynika z nich wprost, że organ nie uwzględnił wniosku ubezpieczonego o przeliczenie świadczenia wskutek wadliwej interpretacji przepisów prawa materialnego, a zatem ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do ustalenia wysokości świadczenia należnego R. P. w prawidłowej, wyższej niż dotychczasowa kwocie.

W związku z powyższym późniejsze wydanie prawomocnego wyroku sądu ubezpieczeń społecznych zobowiązującego organ do wyliczenia świadczenia według nowych zasad i wpływ tego wyroku do organu rentowego nie ma znaczenia dla biegu terminu do wydania decyzji, od upływu którego ubezpieczonemu przysługują odsetki (art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 118 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS).

W wyroku z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04 (OSNP 2005 nr 19, poz. 308), Sąd Najwyższy przyjął, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, zwłaszcza, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa.

Mając na uwadze powołane wyżej przepisy, jak również ugruntowane stanowisko judykatury, Sąd Okręgowy, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany zaskarżając go w części i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 118 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez przyznanie wnioskodawcy prawa do odsetek od emerytury za okres od 15 lipca 2013 r. do 31 stycznia 2015 r. przeliczonej zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego we Włocławku z 15 listopada 2013 r.

Wskazując na powyższe organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zaznaczenie konkretnego okresu, za jaki przysługują wnioskodawcy odsetki oraz ustalenie, że odsetki te przysługują od wypłaconego wnioskodawcy wyrównania określonego decyzją organu rentowego z 28 stycznia 2015 r., a nie od emerytury przysługującej wnioskodawcy za okres od 15 lipca 2013 r. do 31 stycznia 2015 r. przeliczonej zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego we Włocławku z 15 listopada 2013 r. sygn. akt: IVU 813/13.

Uzasadniając swoje stanowisko pozwany wskazał, że nie można zgodzić się ze stanowiskiem, że odsetki przysługują ubezpieczonemu od całej wypłaconej emerytury za okres od 15 lipca 2013 r. do 31 stycznia 2015 r. Sąd pierwszej instancji nie wziął pod uwagę okoliczności, że wnioskodawca pobierał już emeryturę od 2008 r., zaś wykonując wyrok Sądu Okręgowego z 15 listopada 2013 r. organ rentowy przeliczył jedynie to świadczenie i wypłacił wyrównanie stanowiące różnicę między otrzymaną a należną emeryturą, zatem odsetki powinny być naliczone od wypłaconego wyrównania emerytury.

Poza tym Sąd ani w sentencji wyroku ani w jego uzasadnieniu jednoznacznie nie określił okresu, za jaki odsetki powinny przysługiwać. Jedynie mając na uwadze obowiązujące przepisy należałoby wskazać, że skoro wniosek o przeliczenie emerytury złożono 15 lipca 2013 r., zaś terminem płatności świadczenia dla wnioskodawcy jest 10 dzień każdego miesiąca, to odsetki należy przyznać od 11 września 2013 r. do 9 lutego 2015 r., tj. do dnia wypłaty wyrównania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego zasługuje na uwzględnienie w części.

Na wstępie wskazać należy, że stosownie do treści art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, a zatem przedmiotem sporu w niniejszej sprawie na etapie postępowania apelacyjnego nie jest już kwestia odpowiedzialności pozwanego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, albowiem ustaleń Sądu w tym zakresie pozwany nie skarży, a jedynie to czy niewątpliwie należne wnioskodawcy odsetki winny zostać obliczone od przyznanej ubezpieczonemu i wypłacanej od 2008 r. emerytury, czy też od wypłaconego wnioskodawcy wyrównania świadczenia określonego decyzją organu rentowego wydaną w wykonaniu prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego we Włocławku z dnia z 15 listopada 2013 r. oraz za jaki okres winny zostać wypłacone.

Zajmując stanowisko w przedmiocie żądania pozwanego ustalenia przez Sąd, że należne R. P. odsetki przysługują od wypłaconego wyrównania określonego decyzją organu rentowego z 28 stycznia 2015 r., a nie od emerytury przysługującej wnioskodawcy za okres od 15 lipca 2013 r. do 31 stycznia 2015 r. przeliczonej zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego we Włocławku z 15 listopada 2013 r. sygn. akt: IVU 813/13, uznać należy je za trafne. Podkreślić bowiem trzeba, na co zasadnie zwrócił uwagę pozwany w wywiedzionym środku zaskarżenia, że ubezpieczony pobiera świadczenie emerytalne już od 1 września 2008 r. i prawo do niego nigdy nie było kwestionowane. Sporna pomiędzy stronami pozostawała jedynie wysokość należnego ubezpieczonemu świadczenia. Wnioskodawca bowiem w dniu 15 lipca 2013 r. wystąpił do pozwanego z wnioskiem o przeliczenie należnej mu emerytury, przy uwzględnieniu treści art. 26 w zw. z art. 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748). Wniosek ubezpieczonego został przez pozwanego załatwiony decyzją odmowną, niemniej jednak Sąd Okręgowy we Włocławku rozpoznając odwołanie wnioskodawcy, wyrokiem z dnia 15 listopada 2013 r. zmienił zaskarżoną decyzję i zobowiązał pozwanego do przeliczenia należnej ubezpieczonemu emerytury zgodnie z art. 26 w zw. z art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 13 listopada 2014 r. podzielił ustalenia Sądu I instancji i oddalił apelację pozwanego. W następstwie powyższego, w dniu 17 grudnia 2014 r., akta organu rentowego zostały zwrócone do ZUS, który w dniu 28 stycznia 2015 r. wydał decyzję w przedmiocie ponownego ustalenia wysokości świadczenia ubezpieczonego zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego we Włocławku z dnia 15 listopada 2013 r. i jego wypłaty za okres od 15 lipca 2013 r. do 28 lutego 2015 r.

Jak wynika z powyższych ustaleń, wyrok Sądu Okręgowego we Włocławku z dnia 15 listopada 2013 r. nie dotyczył samego prawa wnioskodawcy do świadczenia emerytalnego, albowiem to było w sprawie niesporne, a jedynie określał jego wysokość, dlatego też trafnie organ rentowy wywiódł w apelacji, że odsetki winny zostać naliczone od różnicy pomiędzy wypłacanym ubezpieczonemu świadczeniem przed 15 lipca 2013 r., a tym, które zostało przeliczone po tej dacie.

Sąd Apelacyjny podziela argumentację skarżącego w tym zakresie, na mocy art. 386 § 1 k.p.c., orzekł, jak w punkcie 1 wyroku.

Zajmując stanowisko w przedmiocie okresu, za jaki zostały wnioskodawcy przyznane odsetki Sąd Odwoławczy uznał, że argumentacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie.

Jak wyjaśniał już Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, kwestię odsetek należnych od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w przypadku nieterminowego wydania decyzji normuje art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z jego treścią, jeżeli organ rentowy - w terminie przewidzianym w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów lub umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które ZUS nie ponosi odpowiedzialności.

Na podstawie delegacji zawartej w cytowanym art. 85 ust. 2 zostało wydane rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 1999 r., Nr 12, poz. 104), które w § 2 stanowi, iż odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń do dnia wypłaty świadczeń. Okres opóźnienia w ustaleniu prawa do świadczeń i ich wypłacie, dla których przepisy określające zasady ich przyznawania i wypłacania przewidują termin na wydanie decyzji, liczy się od dnia następującego po upływie terminu na wydanie decyzji. Okres opóźnienia w wypłacaniu świadczeń okresowych liczy się od dnia następującego po ustalonym terminie ich płatności.

W zakresie rent, emerytur oraz innych świadczeń określonych w art. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych termin ustalania i wypłaty świadczeń regulowany jest przez przepis art. 118 ust. 1 i ust. 1 a w/w ustawy, który odsyła do terminów przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

W przypadku ubezpieczonego świadczeniem z ubezpieczenia społecznego, od którego aktualnie domaga się wypłaty odsetek było prawo do (wyższej) emerytury, które jest przyznawane i wplacane w terminach określonych w powołanym wyżej przepisie. Zgodnie z dyspozycją art. 118 ust. 1 powołanej wyżej ustawy, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Przez wyjaśnienie ostatniej niezbędnej okoliczności należy rozumieć rozstrzygnięcie ostatniej kwestii koniecznej dla ustalenia uprawnień (lub braku uprawnień) wnioskodawcy. Natomiast art. 118 ust. 1a cytowanej ustawy stanowi, iż w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Wymienione wyżej przepisy w sposób pełny określają zasadę i okoliczności, po których zajściu powstaje obowiązek zapłaty odsetek. Rozstrzygnięcia zatem w niniejszej sprawie wymagało określenie „ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji” w przedmiocie przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury w wyższej wysokości oraz okresu, za który przysługiwałoby wnioskodawcy prawo do odsetek ustawowych od należnych miesięcznych wypłat różnicy pomiędzy wysokością świadczenia należnego ubezpieczonemu do 15 lipca 2013 r. i po wskazanej dacie.

Podkreślić należy, że celem postępowania toczącego się na skutek odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest zweryfikowanie ustaleń poczynionych przy jej wydaniu. Weryfikacja ta nie musi wiązać się z przeprowadzaniem nowych dowodów, zwłaszcza jeśli - jak w omawianej sprawie - spór sprowadzał się do prawidłowej interpretacji przepisów.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w analizowanej sprawie, ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji nie nastąpiło w drodze postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego we Włocławku z dnia 15 listopada 2013 r. wydanym w sprawie IVU 813/13, ale już w dacie złożenia przez skarżącego wniosku o przeliczenie świadczenia, przy uwzględnieniu treści art. 26 w zw. z art. 56 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, tj. w dniu 15 lipca 2013 r., albowiem już wówczas pozwany dysponował wiedzą w zakresie ugruntowanego stanowiska Sądu Najwyższego, wyrażonego m.in. w uchwale z dnia 4 lipca 2013 r., (II UZP 4/13, OSNP 2013 nr 21-22, poz. 257), wyroku z dnia 4 września 2013 r., (II UK 23/13, OSNP 2014 Nr 6, poz. 85), wyroku z dnia 19 marca 2014 r. (I UK 345/13, niepubl.) oraz wyroku z dnia 18 września 2014 r., I UK 27/14, LEX nr 1537287), w przedmiocie prawidłowej wykładni przepisów art. 26 oraz 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, a także zgodnej z nimi judykatury sądów powszechnych. Powyższe oznaczało, że zaskarżona decyzja pozwanego, była wynikiem oczywiście błędnej wykładni powołanych przepisów, w konsekwencji której ZUS bezzasadnie odmówił ubezpieczonemu prawa do przeliczenia świadczenia. A skoro tak, to uprawnionym jest przyjęcie, że już w dacie złożenia przez R. P. wniosku o przeliczenie świadczenia, jego roszczenie było zasadne i

wymagało jedynie wydania uwzględniającej je decyzji - stąd przyznanie ubezpieczonemu odsetek od wskazanej daty Sąd Apelacyjny uznał za uprawnione.

Również trafnie Sąd I instancji wskazał datę 31 stycznia 2015 r., jako datę do której wnioskodawca jest uprawniony do wypłaty odsetek, podnosząc, iż za luty 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłacił skarżącemu emeryturę już w prawidłowej wysokości określonej decyzją z dnia 28 stycznia 2015 r.

Z uwagi na powyższe, Sąd Odwoławczy uznając apelację pozwanego w przedmiocie okresu, za który zobligowany jest do wypłaty odsetek, za bezzasadną, na mocy art. 385 k.p.c., orzekł, jak w punkcie 2 wyroku.

SSA Aleksandra Urban SSA Maciej Piankowski SSO del. Monika Popielińska